

Riziká sociálnej reintegrácie mladistvých páchatel'ov – čiastkové výsledky z medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy

Anotácia: Vedecká štúdia predstavuje čiastkové výsledky z výskumu realizovaného formou dotazníka v rámci riešenia medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy „Systémová analýza rizík sociálnej reintegrácie prepustených z výkonu trestu odňatia slobody (ochrannej výchovy, ochrannej liečby), ktorá je súčasťou výskumného projektu Policajnej akadémie ČR v Prahe na roky 2011 až 2015.

Kľúčové slová: mladistvý páchatel', sociálna reintegrácia, uložené opatrenia, pomoc, výkon trestu odňatia slobody.

Úvod

Problematikou mládeže ako multidisciplinárnu témou sa zaoberá celý rad vedných disciplín – sociológia, pedagogika a ďalšie spoločenské vedy. Mládež je definovaná z hľadiska prístupu jednotlivých vedných disciplín odlišne. Mládež ako pedagogická kategória je definovaná ako spoločenská skupina, ktorá je tvorená jedincami vo vekovom rozmedzí od 15 do 25 rokov. Títo v spoločnosti už nezaujímajú rolu dieťaťa, na druhej strane im však spoločnosťou zatiaľ nie je priznaná rola dospelého.¹ Mládež je stáročia problémom vo svete dospelých pre vzájomné nepochopenie starých a nových hodnôt.²

Mladí ľudia v dnešnej Európe vyrastajú v spoločnosti, pre ktorú je charakteristické stále sa zvyšujúce tempo sociálnych zmien, a mládež spolu s celou spoločnosťou prechádza neustálymi spoločenskými zmenami. Neprisposobenie sa neustálym spoločenským zmenám môže vyústiť u časti mladých ľudí do porušovania spoločnosťou akceptovaných noriem či do správania sa, ktoré môže byť v rozpore so zákonom.

Pre takéto prípady si každá ľudská spoločnosť v historickom vývoji vytvára určité mechanizmy reakcie na protispoločenskú činnosť páchanú jej jednotlivými členmi, mládež nevnímajú. V rámci riešenia kriminality mládeže je potom potrebné stanoviť hranice trestnoprávnej zodpovednosti, keď je vymedzenie vekovej kategórie mládeže kľúčovým problémom. V kriminologickej, ale aj súvisiacej trestnoprávnej literatúre nachádzame odlišné chápanie tejto kategórie osôb. Pojem mládež tu de facto zastrešuje pojmoslovie používané predovšetkým v trestnoprávných kódexoch. Ide o pojmy dieťa, maloletý (dieťa do štrnástich rokov veku), mladistvý (dieťa od 14 rokov do 18 rokov veku)³, osoba blízka veku mladistvému (v kriminológii používaný pojem mladý dospelý). V sociologickej literatúre je pod pojmom dieťa – v súlade s článkom 1 Dohovoru o právach dieťaťa⁴ – považovaná každá ľudská bytosť mladšia ako osemnásť rokov.

Na základe uvedeného pre potreby vedeckej štúdie pod pojmom mladistvý páchatel' chápeme osobu vo veku od 14 do 18 rokov⁵ v rámci výstupov za Slovenskú republiku (SR) a osobu od 15 do 18 rokov v rámci výstupov za Českú republiku (ČR).

Obdobie vo veku od 14 (15) rokov až do 18 rokov je charakterizované v rámci psychosociálneho vývoja jedinca aj ako obdobie dospievania, pre ktoré je charakteristická variabilita, premenlivosť a procesualnosť. Často je toto obdobie označované ako obdobie

¹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. 2009. *Pedagogický slovník*, s. 156.

² KOZŮŇ, A. 2006. *Špecifická zaobchádzania s odsúdenými vo väzení*, s. 90.

³ Vzhľadom na odlišnú dolnú hranicu trestnej zodpovednosti v rámci trestných kódexov Slovenskej republiky a Českej republiky (ČR) v ČR je chápaná maloletá osoba do 15. roku veku a osoba mladistvá od 15 rokov do 18 rokov veku.

⁴ Dohovor o právach dieťaťa časť 1, čl. 1. Dostupné na [cit. online 20141210] <http://www.gymparnr.edu.sk/obsah/predmety/subory/nos/dopd.pdf>.

⁵ § 94 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

multi procesov.⁶ Vek mladistvého je vekom hľadania seba samého, svojej osobnej identity.⁷ V pomerne krátkom časovom období dochádza k fyziologickým, psychologickým a sociálnym zmenám dieťaťa. Dieťa sa mení na dospelého, zodpovedného a samostatného jedinca. Pripravuje sa na plnohodnotný život v spoločnosti, život dospelého s určitou profesijnou, partnerskou, rodičovskou či inou rolou. V súvislosti s dynamikou vývojových zmien v tomto období, s diskrepanciou (nesúlalom) dozrievania fyzických a psychických procesov jedinca, vo vzťahu k prostrediu, v ktorom dieťa vyrastalo, je potrebné mať v pamäti riziká sociálno-deviantného vývoja osobnosti, ktoré sa práve v tomto vývojovom období môžu u dieťaťa prejaviť.⁸ Medzi rizikové činitele, ktoré determinujú asociálne správanie mládeže, patria emocionálne faktory. Časť mladých ľudí sa môže práve pod vplyvom dospievania, často označovaného aj kriminogénny faktor kriminality mládeže, dopúšťať páchania protispoločenských skutkov, ktoré často vyústia aj do páchania trestnej činnosti.

Preto ak chceme v našej spoločnosti efektívne riešiť problematiku protispoločenskej činnosti mládeže, nestačí poznať najvýznamnejšie faktory ovplyvňujúce vznik delikventného správania sa mladých ľudí. Nemenej dôležité je aj poznanie najvýznamnejších faktorov, ktoré môžu ovplyvniť reintegráciu osôb, ktoré si odpykávajú, prípadne už odpykali uložený trest, teda je potrebné poznať aj ďalšie činnosti a aktivity zamerané na predchádzanie kriminality mládeže. A práve vychádzajúc aj z uvedeného, bolo premetom záujmu nášho výskumu, okrem iného, aj zistenie faktorov vplyvujúcich na reintegráciu⁹ mladých ľudí, ktorí sa dostali do rozporu so zákonom.

Metodológia výskumu

Základným cieľom nášho výskumu bolo zistenie a analýza rizík sociálnej reintegrácie mladistvých páchatel'ov prepustených z výkonu trestu odňatia slobody z pohľadu samotných odsúdených. Získanie týchto poznatkov je významné z hľadiska hľadania efektívnejších nástrojov úspešnej sociálnej reintegrácie prepustených z výkonu trestu odňatia slobody, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou kontinuálnej sociálnej starostlivosti o páchatel'ov trestnej činnosti.

Výskum bol realizovaný v rámci poskytovania informácií za slovenskú časť riešiteľského tímu v Ústave na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých v Sučanoch a za českú stranu v zariadeniach na výkon trestu odňatia slobody na území ČR, konkrétne Väznica Heřmanice, Väznica Pardubice, Väznica Všehrady a Väznica Světlá nad Sázavou.

Samotný výskum k získaniu informácií a následnú analýzu údajov bol realizovaný prostredníctvom dotazníkov, ktoré boli konštruované kolegami z PA ČR v Prahe. V rámci získavania informácií za slovenskú stranu bola distribuovaná ich slovenská mutácia. Oba dotazníky zhodne pozostávali zo 16 otázok, resp. položiek. Položky boli zaradené do niekoľkých skupín podľa výskumných predpokladov. Prvé dve boli zamerané na sociálno-demografickú klasifikáciu a zostávajúcich 14 otázok/položiek bolo zameraných na samotné zistenie rizík sociálnej reintegrácie, tak ako ich vnímajú samotní odsúdení.

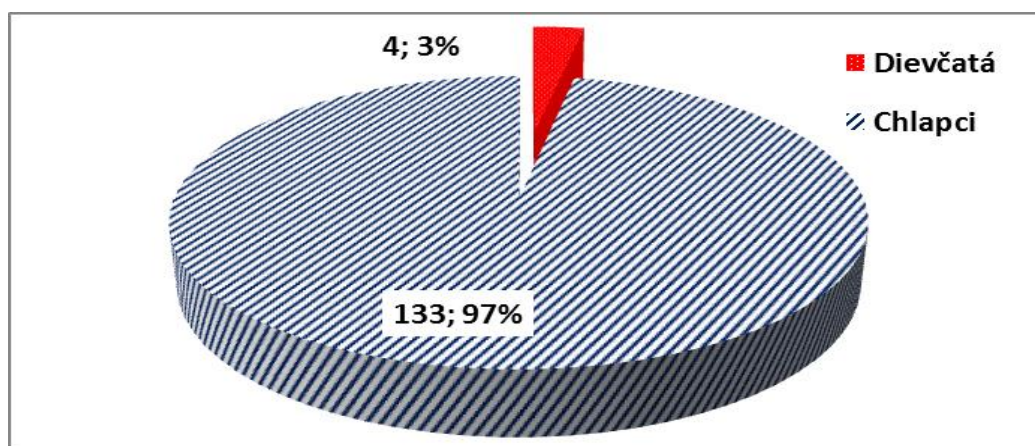
⁶ FIRSTOVÁ, J. Rizika sociální reintegrace mladistvých pachatelů – výsledky dílčího šetření. s. 137. In VÁLKOVÁ, H. ČERNÍKOVÁ, V. FIRSTOVÁ, J. a kol. *Aktuální otázky vězenvství*. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze. 235 s. ISBN 978-80-7251-426-7.

⁷ FLIMEL, K. a KIŠKOVÁ, L. 2002. *Uplatňovanie metód, foriem a prostriedkov zaobchádzania s odsúdenými mladistvými mužmi v ÚVTOS pre mladistvých Sučany*. podľa KOZONĚ, A. *Špecifická zaobchádzania s odsúdenými vo väzení*. s. 90.

⁸ Viac k psychosociálnemu vývinu VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. s. 232.

⁹ Sociálna reintegrácia, sociálna rehabilitácia a resocializácia sa používajú súbežne, hoci najčastejšie ako pojem resocializácia. Z kontextu vyplýva obsah pojmu, t. j. opätovné začlenenie jednotlivca do spoločnosti.

Graf 1 Zloženie prieskumnej vzorky podľa pohlavia respondentov.

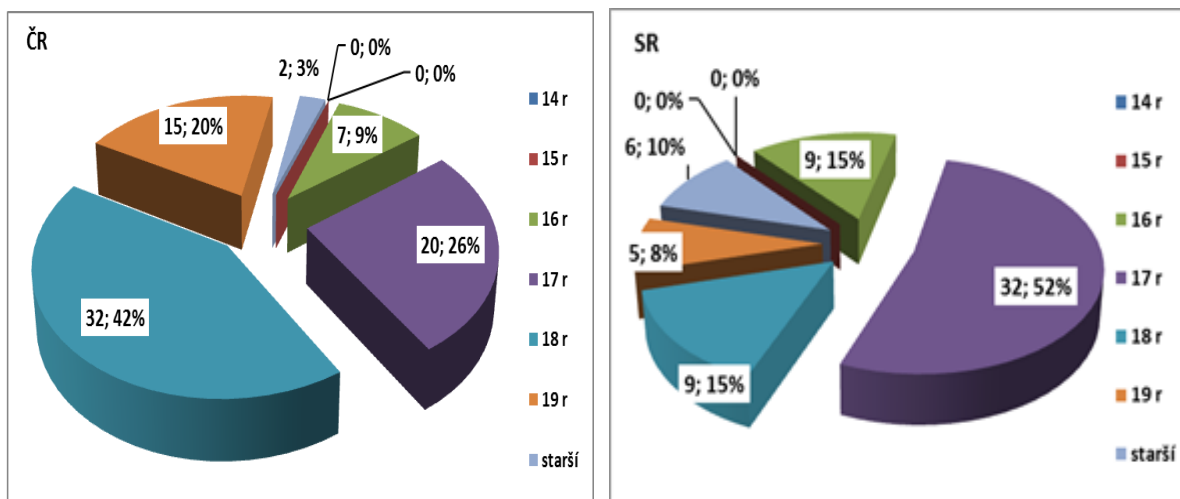

Výskumnú vzorku respondentov predstavovalo spolu 137 mladistvých odsúdených, z toho 4 respondentky – ženského pohlavia a 133 respondentov – mužského pohlavia.¹⁰

Konkrétne sa na výskume zúčastnili spolu 4 respondentky z Väznice Svätlá nad Sázavou a spolu 72 respondentov z Väznice Heřmanice, z Väznice Pardubice, ďalej z Väznice Všehrdy a 61 mladistvých chlapcov odpykávajúcich si trest odňatia slobody v Ústave na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých v Sučanoch.

Zloženie jednotlivých skupín respondentiek a respondentov podľa veku nám približuje graf 2.

Graf 2 Vekové zloženie vzorky respondentov podľa jednotlivých krajín.

Zohľadnením veku respondentkami boli osoby vo veku od 17 do 19 rokov, konkrétne dve respondentky vo veku 17 rokov a po jednej respondentke vo veku 17 a 19 rokov.

¹⁰ Výberový súbor respondentov za ČR predstavovali všetci mladiství, ktorí v čase realizácie výskumu vykonávali nepodmienečný trest odňatia slobody. Do výskumnej vzorky neboli zahrnutí len 10 odsúdení mladiství, ktorí v čase realizácie výskumu neboli z rôznych dôvodov prítomní vo väznici, v ktorej si odpykávali trest. (Boli eskortovaní k lekárom, prípadne do iných zariadení.) Za SR vzorku predstavovali všetci mladiství muži, ktorí v čase realizácie výskumu vykonávali nepodmienečný trest odňatia slobody. Do výskumnej vzorky neboli zahrnuté mladistvé ženy (4), ktoré si odpykávali trest v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Nitra – Chrenová.

Vzorku respondentov predstavovali osoby vo veku od 16 rokov do 20 rokov, pričom 20 boli starší ako 19 rokov. Najpočetnejšiu skupinu predstavovali respondenti vo veku 17 rokov, druhú najpočetnejšiu skupinu predstavovali 18-roční respondenti (spolu 41 respondentov). Tretiu skupinu predstavovali respondenti vo veku 19 rokov, ďalšiu v poradí respondenti vo veku 16 rokov (spolu 16 respondentov) a najmenej početnú skupinu predstavovali respondenti vo veku 20 rokov.

Stručná charakteristika zariadení

Väznica Světlá nad Sázavou¹¹: Väznica je zaradená do kategórie väzníc s ostrahou. Svoj trest tu vykonávajú ženy odsúdené na výkon trestu odňatia slobody predovšetkým v kategóriách stráženie, dozor a mladistvé, taktiež zvýšená ostraha a dohľad. Väznica zaisťuje aj výkon trestu odňatia slobody špecifickým skupinám odsúdených, ktoré si vyžadujú osobitný prístup. Preto boli vo väznici zriadené špecializované oddelenia: na výkon trestu matiek maloletých detí vo väznici s dozorom, dozorom, ostrahou, na výkon trestu trvalo pracovne nezaraditeľných odsúdených žien vo väznici s dozorom, dozorom, ostrahou a zvýšenou ostrahou a oddelenie pre výkon trestu odsúdených mladistvých žien.¹²

Väznica Všehrdy¹³ je profilovaná ako väznica pre mladistvých odsúdených mužov. Trest odňatia slobody tu vykonávajú aj dospelí odsúdení muži v type väznice s dohľadom a dozorom. Kapacita väznice predstavuje 589 miest pri zachovaní zákonnej normy 4m² na osobu. Odsúdení sú ubytovaní v spálňach 8 ubytovní. Jedna ubytovňa je vyhradená pre mladistvých odsúdených mužov.

V rámci programov zaobchádzania, kde pracujú odsúdení pod vedením odborných zamestnancov, si pripravujú rôzne kultúrne vystúpenia v rámci väznice, či už v období veľkonočných alebo vianočných sviatkov, dvakrát ročne usporadúvajú športovú súťaž, takzvanú Olympiádu. Súčasťou programov zaobchádzania je samoobslužný program, v rámci ktorého si odsúdení osvojujú vedomosti o varení, praní a ďalšie návyky potrebné na civilný život. Pre odsúdených, ktorí nie sú pracovne zaradení, je každý týždeň odbornými zamestnancami vypracovaný časový harmonogram aktivít v rozsahu 21 hodín týždenne. Pre mladistvých odsúdených to je pracovný program TP 21 Junior.

Väznica Heřmanice¹⁴ súčasnú podobu dostala po rozsiahlej prestavbe v sedemdesiatych rokoch. Väznica je profilovaná na výkon trestu odňatia slobody s ostrahou, zriadené je tu aj oddelenie na výkon trestu odňatia slobody s dohľadom a od apríla 2013 je tu zriadené oddelenie na výkon trestu mladistvých. Súčasťou väznice s ostrahou je špecializované oddelenie mentálne retardovaných odsúdených, oddelenie na výkon súdnej protialkoholickkej liečby, liečby patologického hráčstva a bezdrogová zóna. Výstupné oddelenia pre odsúdených, zaradené do stráženia, má vo väznici už dlhoročnú tradíciu, pre odsúdených „v dozore“ bolo zriadené už v roku 2004. Celková kapacita je 711 miest.

¹¹ Dostupné na [cit. online 20141210] <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/o-nas-1628/zakladni-informace-154/>.

¹² Od 1. 7. 2004 bolo zriadené zvláštne oddelenie pre výkon väzby matiek s deťmi do jedného roka veku dieťaťa.

¹³ Dostupné na [cit. online 10.12.2014] <http://www.vscr.cz/veznice-vsehrdy-96/o-nas-1634/zakladni-informace-151/>.

¹⁴ Dostupné na [cit. online 10.12.2014] <http://www.vscr.cz/veznice-hermanice-73/o-nas-1577/zakladni-informace-168/>.

Väznica v Pardubicích¹⁵ bola postavená v rokoch 1889 – 1891. Stavba bola na toto obdobie veľmi moderná, a preto bol jej model vystavený v roku 1891 na Zemskej jubilejnej výstave v Prahe. Väznica je profilovaná na výkon trestu odňatia slobody odsúdených s ostrahou, sú v nej zriadené oddelenia na výkon trestu s dozorom a špecializované oddelenia pre trvalo pracovne nezaraditeľné odsúdené. V súlade s uvedenou profiláciou sú v rámci väznice zriadené nasledujúce oddelenia: 1. oddelenie s dozorom na výkon trestu odsúdených mužov; 2. oddelenie špecializované na výkon trestu odsúdených trvale pracovne nezaraditeľných mužov vo väznici s dozorom; 3. oddelenie špecializované na výkon trestu odsúdených trvale pracovne nezaraditeľných mužov vo väznici s ostrahou; 4. oddelenie pre mladistvých odsúdených a 5. oddelenie s ostrahou na výkon trestu odsúdených mužov.

Ústav na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých – Sučany:¹⁶ V roku 1903 bol v Košiciach otvorený ústav na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých mužov kombinovaný s polepšovňou a bol pomenovaný po významnom pedagógovi, učiteľovi národov – Komenského ústav. Svojmu účelu slúžil až do zrušenia v roku 1952. V katastri obce Sučany bol 1. januára 1976 zriadený nový ústav pre odsúdených mladistvých.

Okrem mladistvých tu vykonávajú trest odňatia slobody aj dospelí odsúdení zaradení do minimálneho stupňa stráženia s trestami do päť rokov, ktorých vek je spravidla blízko veku mladistvých a sú odsúdení za menej závažné trestné činy. Ubytovatelia sú oddelene od odsúdených mladistvých na štvrtom a piatom podlaží ubytovne odsúdených.

Mladiství odsúdení sa rozdeľujú podľa kritérií vnútornej diferenciacie do troch¹⁷ diferenciacných skupín. Penitenciárne zaobchádzanie s odsúdenými sa realizuje najmä individuálnymi a skupinovými formami a metódami ovplyvňovania, osobitnými výchovnými postupmi, komunitnou prácou, diskusnými, sociálno-výcvikovými a psychoterapeutickými skupinami, individuálnym poradenstvom. Odsúdení mladiství, ktorí nepracujú, sa zaraďujú do vzdelávacích programov.

Výsledky prieskumu

Ako už bolo skôr uvedené, na našom výskume sa zúčastnilo spolu 137 mladistvých odsúdených odpykávajúcich si trest odňatia slobody v čase jeho realizácie.

Vo vedeckej štúdií prístupujeme časť informácií, ktoré boli získané z výskumu realizovaného ako súčasť riešenej čiastkovej úlohy medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy „Systémová analýza rizik sociálnej reintegrácie propuštěných z výkonu trestu odňatia slobody – príspevek k prevencii recidivy (potažmo k bezpečnosti regiónu)¹⁸ v spolupráci dvoch katedrií, konkrétne Katedry kriminológie Policajnej akadémie ČR v Prahe a Katedry kriminológie Akadémie Policajného zboru v Bratislave.

Celkové vyhodnotenie bude realizované v intenciách verifikácie výskumných predpokladov (VP) resocializácie páchatel'ov trestnej činnosti VP 1 až 8.

VP 1 Respondenti majú pozitívny vzťah k aktivitám zaobchádzania realizovaným v zariadeniach na výkon trestu odňatia slobody.

¹⁵ Dostupné na [cit. online 10.12.2014] <http://www.vscr.cz/veznice-pardubice-89/o-nas-1611/zakladni-informace-275/charakteristika-veznice/>.

¹⁶ Dostupné na [cit. online 05.09.2014] <http://www.zvjs.sk/?ustav-vykon-trestu-sucany>.

¹⁷ V súčasnosti pri vnútornej diferenciacii mladistvých diferenciacnú skupinu určí riaditeľ ústavu na návrh komisie. Mladistvým sa z hľadiska vnútornej diferenciacie môže určiť diferenciacná skupina so zmierneným režimom, diferenciacná skupina so základným režimom a diferenciacná skupina so sprísneným režimom. § 70 vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 68/2014 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody (z 19. decembra 2013),

¹⁸ Číslo DVÚ 3/4 „Systémová analýza rizik sociálnej reintegrácie propuštěných z výkonu trestu odňatia slobody – príspevek k prevencii recidivy (potažmo k bezpečnosti regiónu)“.

- VP 2** Respondenti sa najviac obávajú, že po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody prídu o svojich kamarátov (priateľov).
- VP 3** Respondenti chcú po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody využiť služby postpenitenciárnej starostlivosti (sociálnych pracovníkov, kurátorov, psychológov a pod.).
- VP 4** Respondenti sa domnievajú, že po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody im najviac pomôžu ich kamaráti.
- VP5** Respondenti sa domnievajú, že na uplatnenie sa na trhu práce majú dostatočné vzdelanie.
- VP6** Respondenti si nechcú po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody doplniť vzdelanie.
- VP7** Respondenti sa domnievajú, že po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody sa už nebudú dopúšťať páchania protiprávnej činnosti.
- VP 8** Väčšine respondentov aktuálne si odpykávajúcich trest odňatia slobody boli v minulosti v súvislosti s ich protiprávnym konaním uložené iné, miernejšie opatrenia.

V procese penitenciárneho zaobchádzania so všetkými kategóriami odsúdených, mladistvých nevynímajúc, je dôraz kladený na všetky časti obsahu programu zaobchádzania, ktorý je prostriedkom realizácie individuálnej formy zaobchádzania s odsúdeným. Program zaobchádzania je zameraný na odstraňovanie subjektívnych príčin páchania trestnej činnosti, rozvoj osobnosti odsúdeného, jeho primerané správanie a hodnotovú orientáciu.¹⁹

Program zaobchádzania obsahuje okrem návrhu na zaradenie do vzdelávania a osvetovej činnosti rekvalifikačné a resocializačné zámery v rámci možností ústavu s prihliadnutím na záujem a reálne možnosti odsúdeného aj možnosti systematického rozvíjania a budovania záujmov v podmienkach ústavu, najmä zaradenie do krúžkov, športovej činnosti a kultúrno-osvetovej činnosti, ďalej možnosti zaradenia do práce vzhľadom na profesiu, zdravotnú klasifikáciu a bezpečnostné hľadisko, zameranie na posilňovanie sociálne pozitívnych väzieb s blízkymi osobami a možnosti využitia účinných foriem a metód zaobchádzania, uplatňovanie iných metód a postupov zaobchádzania zameraných najmä na odstránenie subjektívnych príčin páchania trestnej činnosti.²⁰

Jednou z otázok sme preto chceli zistiť, ktoré z doterajších aktivít využívaných v procese resocializácie v jednotlivých zariadeniach považujú respondenti za prínosné. Respondenti si mohli vybrať z piatich možností, napríklad *„vzdelávacie aktivity, pracovné aktivity, komunikáciu s odborníkmi, nové priateľstvo a pobyt v bezdrogovej zóne*, pričom si mohli vybrať aj možnosť *„iné“* a tie mali konkretizovať.

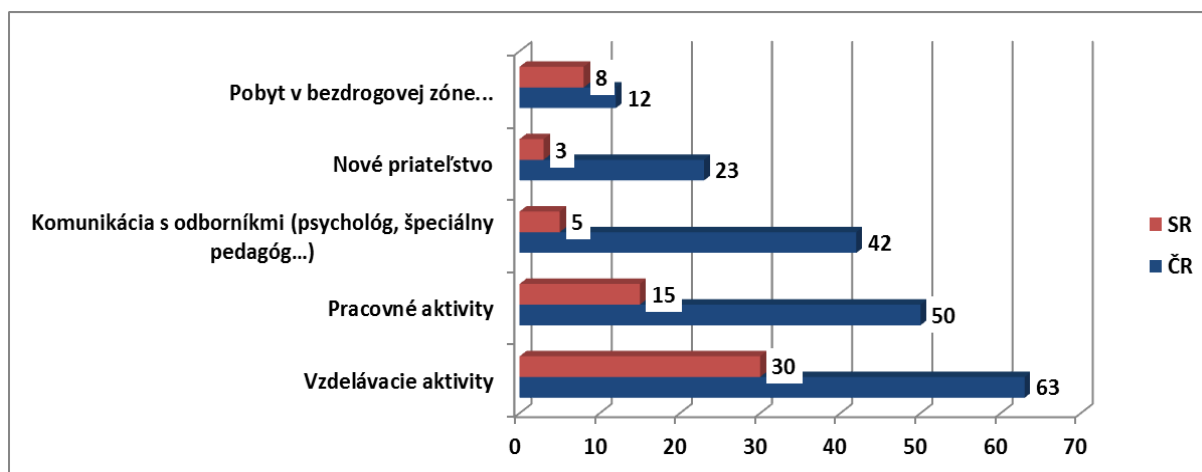
Najčastejšie, spolu až 93 respondenti, uviedli za prínosné vzdelávacie aktivity. Ako druhé v poradí uviedli pracovné aktivity a ďalšie v poradí komunikáciu s odborníkmi, pobyt v bezdrogovej zóne a nové priateľstvá.

Odpovede respondentov sa v podrobnejšom skúmaní, podľa jednotlivých krajín, nelíšili. Mladiství odsúdení v SR, podobne aj mladiství odpykávajúci si trest odňatia slobody v ČR, uviedli prínosné aktivity v rovnakom poradí, ako ich mali uvedené aj v dotazníku. T. j. najčastejšie ako prínosné uviedli vzdelávacie aktivity, za nimi boli uvedené pracovné aktivity, nasledovala komunikácia s odborníkmi, ďalej uvádzali nové priateľstvá a pobyty v bezdrogovej zóne. Medzi inými uviedli napríklad: športová činnosť, získanie výučného listu, dobrý vzťah s personálom, pobyt na inom špecializovanom oddelení a pod.

¹⁹ Podrobnejšie § 4 ods. 3 rozkazu generálneho riaditeľa č. 33 /2012 o zaobchádzaní s obvinenými a odsúdenými.

²⁰ Podrobnejšie § 11 ods. 3 rozkazu generálneho riaditeľa č. 33 /2012 o zaobchádzaní s obvinenými a odsúdenými.

Graf 3 Vyjadrenie stanoviska k položke „Vo výkone trestu považujem za prínosné pre moju osobu ...“.

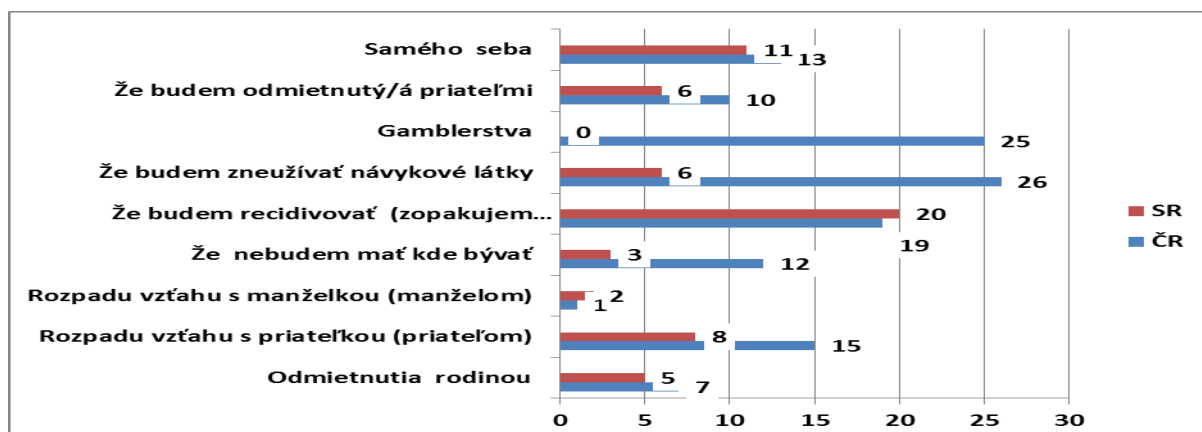

Konštatovanie 1: Na základe spracovaných odpovedí sme zistili, že respondenti majú pozitívny vzťah k aktivitám zaobchádzania realizovaným v zariadeniach na výkon trestu odňatia slobody. Na základe uvedeného sme konštatovali, že sa náš VP 1 *potvrdil*.

Ďalšie otázky dotazníka boli zamerané na obdobie po ukončení pobytu, napríklad na obavy z prípadného odmietnutia rodinou alebo ich možného zlyhania po odchode zo zariadení. Konkrétne pri odpovedí na otázku „*Po ukončení výkonu trestu odňatia slobody sa najviac obávam...*“ si respondenti mohli vybrať z viacerých možností, napríklad „*odmietnutia rodinou, rozpadu vzťahu s priateľkou (priateľom), rozpadu vzťahu s manželkou (manželom) či obavy z toho, že nebudú mať kde bývať, prípadne zneužívania návykových látok atď.*“

Respondenti spolu viac ako v 39 odpovediach uviedli, že po ukončení pobytu v zariadení sa obávajú toho, že budú recidivovať (opakovane sa dopustia konania, ktoré bude v rozpore so zákonom). Druhou respondentmi najčastejšie uvádzanou obavou bolo zneužívania návykových látok (32 odpovedí). Ďalšími najčastejšie uvedenými bola obava z gamblerstva (spolu 25 odpovedí) a obava zo samého seba (24 odpovedí), t. j., že to nezvládnu, nasledovaná tesne obavou z rozpadu vzťahu s priateľkou (priateľom), čo vyjadrili respondenti spolu v 23 prípadoch.

Graf 4 Vyjadrenie stanoviska k položke „Po ukončení výkonu trestu odňatia slobody sa najviac obávam...“.

Nasledovali obavy, že po ukončení výkonu trestu odňatia slobody budú odmietnutí svojimi priateľmi (spolu 16 odpovedí) a v 15 odpovediach respondenti uviedli obavu z toho, že nebudú mať po ukončení výkonu trestu odňatia slobody kde bývať. Obavu z odmietnutia rodinou vyjadrili respondenti len v 12 prípadoch a v 3 prípadoch sa obávali rozpadu vzťahu s manželkou (manželom).

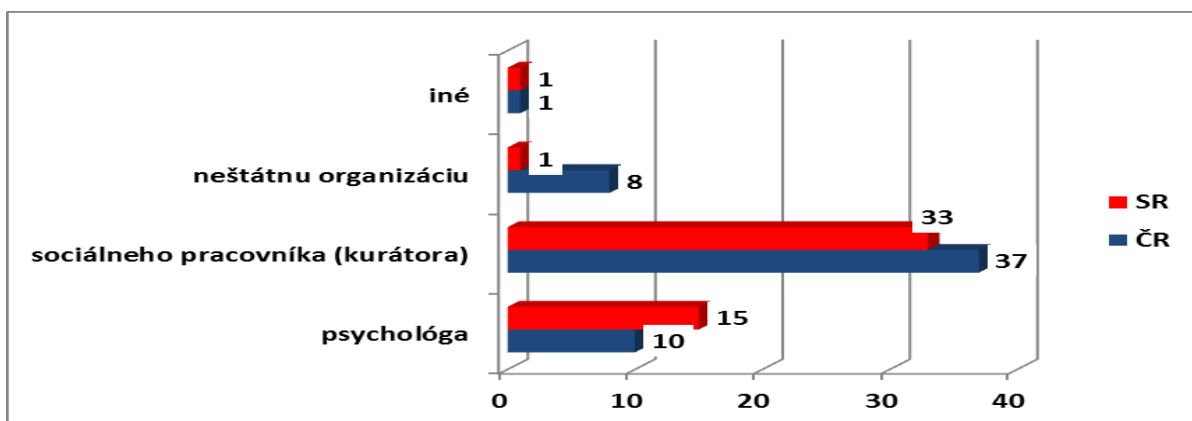
Konštatovanie 2: Na základe získaných a spracovaných informácií sme zistili, že sa respondenti najčastejšie neobávali toho, že po ukončení pobytu v zariadení prídu o svojich kamarátov (ako sme predpokladali na základe poznatkov z vývojovej psychológie, ktorá poukazuje práve na obdobie puberty, adolescencie, ako na obdobie, pre ktoré je charakteristický veľký vplyv rovesníkov na osobu dieťaťa), ale sa obávali toho, že budú recidivovať a druhou najčastejšie vyjadrenou obavou bola obava zo zneužívania návykových látok. Na základe uvedeného sme konštatovali, že sa nám náš VP 2 *nepotvrдил*.

V ďalšej položke „*Chcel (a) by som po opustení zariadenia na výkon trestu odňatia slobody vyhľadať odbornú pomoc...*“ si respondenti mohli vybrať z možností, napríklad „*psychológa, sociálneho pracovníka, kurátora, neštátnu organizáciu*, pričom si respondenti mohli vybrať aj možnosť „*iné*“ a tie mali konkretizovať.

Spolu viac ako 3/5 z celkového počtu 137 respondentov uviedli, že po opustení zariadenia vyhľadajú pomoc.

Z obsahu odpovedí sme zistili, že respondenti po opustení zariadení by najčastejšie vyhľadali odbornú pomoc sociálneho pracovníka (kurátora), čo uviedli respondenti spolu v 70 prípadoch. Ako druhú v poradí uviedli odbornú pomoc psychológa, nasledovala pomoc „*iná*“ a poslednou v poradí bola pomoc neštátnych organizácií. V odpovediach respondentov zohľadnením krajín boli evidované len minimálne rozdiely. Respondenti v SR by častejšie vyhľadali pomoc psychológa a vyhľadania odbornej pomoci a respondenti v ČR pomoc sociálneho pracovníka a pomoc protidrogových služieb, ktoré uviedli v odpovedí „*iné*“. Vyššie uvedené zistenia mohli vychádzať tiež z väčšej skúsenosti respondentov s konkrétnou sociálnou službou. Ukázalo sa totiž, na základe neformálnych rozhovorov s respondentmi, ktoré prebiehali počas zberu dát vo väzenských zariadeniach, že viacerí z nich si pod neštátnou organizáciou nedokázali nič konkrétne predstaviť.

Graf 5 Vyjadrenia k položke „*Chcel (a) by som po opustení zariadenia na výkon trestu odňatia slobody vyhľadať odbornú pomoc...*“.

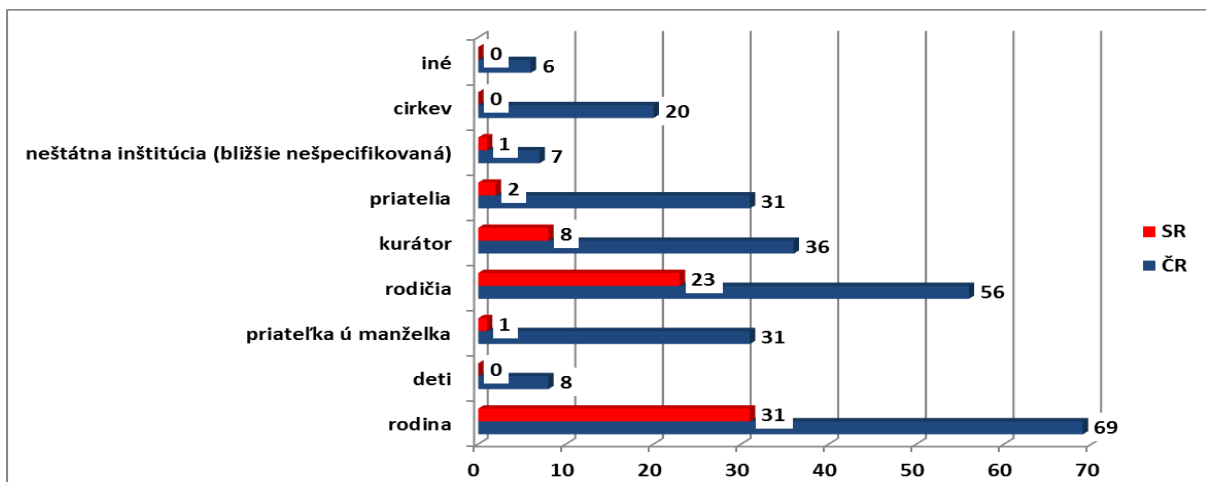

Konštatovanie 3: Na základe spracovaných odpovedí sme zistili, že spolu viac ako 66 % respondentov by po opustení zariadenia na výkon trestu odňatia slobody vyhľadalo odbornú pomoc. Na základe uvedeného sme konštatovali, že sa nám VP 3 *sa potvrдил*.

Ďalšia položka bola zameraná na zistenie názoru respondentov, kto im podľa nich najviac pomôže po ukončení pobytu v zariadení.

Z celkového počtu 330 odpovedí na predmetnú otázku spolu až v 100 odpovediach (čo predstavovalo viac ako 30 %) respondenti uviedli, že im po ukončení pobytu v zariadení pomôže rodina, respektíve v 79 prípadoch uviedli, že im najviac pomôžu rodičia.

Graf 6 Vyjadrenia k položke „Myslím si, že najviac mi po ukončení nepodmienečného trestu pomôže...“.

Zaujímavými sa javili odpovede, resp. vyjadrenia, pri ktorých si až v 44 prípadoch respondenti myslia, že by im po ukončení nepodmienečného trestu odňatia slobody pomohli kurátori a v 33 prípadoch (v 10 % z celkového počtu odpovedí) uviedli, že im pomôžu priatelia. Podľa ďalších 32 odpovedí si respondenti myslia, že im po opustení zariadenia pomôže priateľka (manželka) a 20 odpovedí, že im pomôže cirkev. Len v 8 prípadoch uviedli (vzhľadom na nízky vek respondentov – mladistvé osoby – nebola táto odpoveď ničím zvláštna), že im pomôžu deti, a tiež v 8 odpovediach uviedli, že im pomôže nešpecifikovaná neštátna inštitúcia.

Konštatovanie 4: Na základe spracovaných odpovedí sme zistili, že spolu viac ako 66 % respondentov uviedlo, že im po ukončení pobytu v zariadení na výkon trestu odňatia slobody pomôže rodina. Táto informácia sa nám v súčasnosti, keď sa vplyv rodiny na dospelujúceho jedinca dostáva do úzadia pred inými faktormi, akými sú napríklad priatelia, rovesnícka skupina, javí ako veľmi pozitívna. No na základe uvedeného sme konštatovali, že sa VP 4 nepotvrdil.

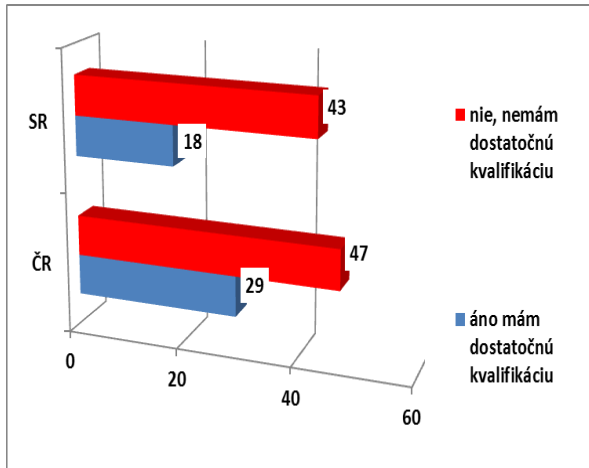
Ďalšia časť otázok (resp. položiek) dotazníka bola zameraná na zistenie názoru respondentov na ich ďalšie fungovanie po návrate do „riadneho občianskeho života“, t. j. napríklad na možnosť nájsť si prácu, vhodnosť kvalifikácie alebo na možnosť doplniť si vzdelanie.

Na základe získaných informácií sme zistili, že takmer 66 % z celkového počtu 137 respondentov si uvedomuje, že nemá dostatočnú kvalifikáciu na uplatnenie sa na trhu práce. Preto sa nám zdá zaujímavá informácia, že 77 respondentov, čo predstavuje viac ako 55 % z celkového počtu 137 respondentov, si chce po opustení ústavu na výkon trestu odňatia slobody doplniť vzdelanie (grafy 7 a 8).

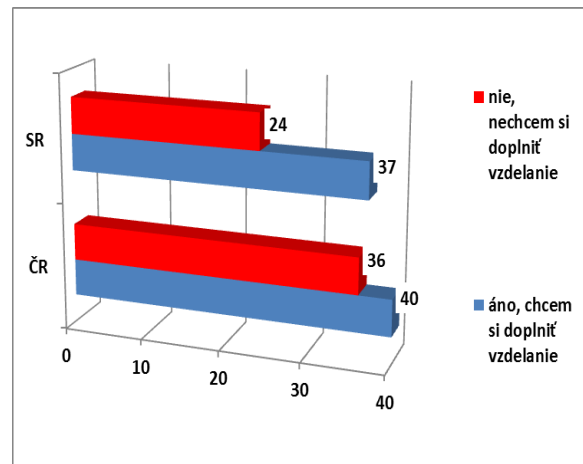
Konštatovanie 5: Na základe spracovaných odpovedí sme zistili, že spolu takmer 3/5 z celkového počtu respondentov uviedli, že nemajú dostatočnú kvalifikáciu potrebnú na uplatnenie sa na trhu práce, a viac ako 1/2 z celkového počtu si chce po odpykaní trestu

kvalifikáciu doplniť. Na základe uvedeného môžeme konštatovať, že VP 5 a VP 6 sa nepotvrдили.

Graf 7 Vyjadrenia k položke „Domnievam sa, že na uplatnenie na trhu práce mám dostatočnú kvalifikáciu“.

Graf 8 Vyjadrenia k položke „Chcem si hneď po opustení ústavu na výkon trestu doplniť vzdelanie“.

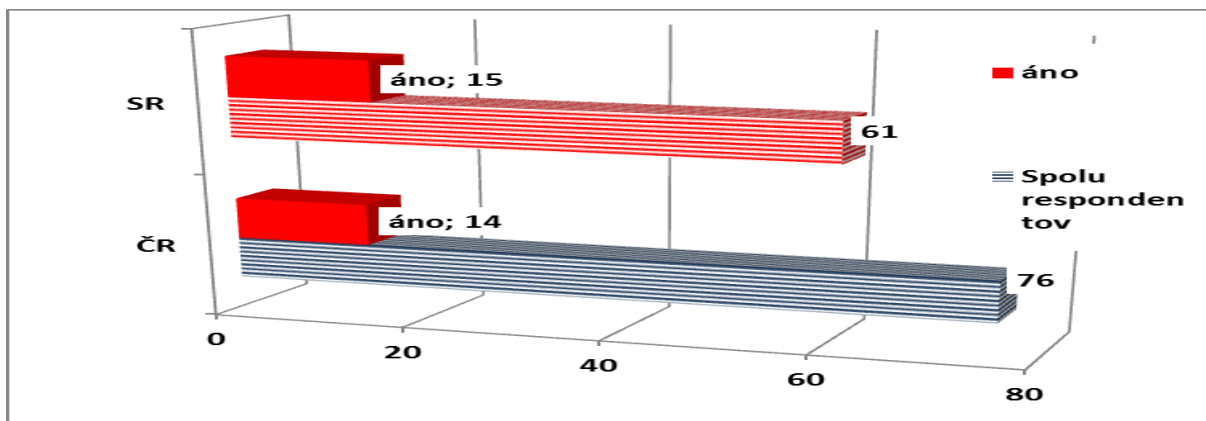

V položke „Myslím si, že sa budem aj v budúcnosti dopúšťať protizákonného konania.“ sme zisťovali, či si respondenti myslia, že sa budú po opustení zariadení dopúšťať nezákonného konania, resp. pripúšťajú možnosť, že po prepustení z výkonu trestu budú recidivovať.

Spolu mierne viac ako 1/5 z celkového počtu 137 respondentov v tomto prípade odpovedala kladne, teda si myslia, že sa v budúcnosti budú dopúšťať protizákonného konania.

Pri diferenciacii odpovedajúcich podľa krajín v tejto položke podiel odpovedajúcich vyznieval v neprospech respondentov zo SR. Spolu až 1/4 z celkového počtu 61 respondentov zo SR si myslí, že sa v budúcnosti budú dopúšťať protizákonného konania. Menej ako 1/5 z celkového počtu respondentov z ČR si myslí, že sa v budúcnosti budú dopúšťať protizákonného konania. Tu je však potrebné počítať s istým skreslením, keďže pri vyhodnocovaní dotazníkov musíme zobrať do úvahy, predovšetkým pri tomto type „otázok“, aj tzv. účelové správanie sa odsúdených mladistvých.

Graf 9 Vyhodnotenie vyjadrení k položke „Myslím si, že sa budem aj v budúcnosti dopúšťať protizákonného konania“.

Pozitívne však vyznieva fakt, podľa vyjadrení takmer 4/5 z celkového počtu 137, že v budúcnosti sa respondenti nebudú dopúšťať protizákonnej činnosti. Podobne je to aj v prípade diferencovaných odpovedí, keď celkovo takmer 3/4 respondentov zo SR a takmer 4/5 respondentov z ČR sa v budúcnosti, podľa ich vyjadrení, nebudú dopúšťať protizákonného konania, z čoho by mohlo vyplývať, že účel trestu bol naplnený, t. j. chrániť spoločnosť pred páchatelmi trestnej činnosti, zabrániť odsúdeným v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvárať podmienky umožňujúce podporovať a rozvíjať pozitívne osobnostné rezervy na ich resocializáciu, aby viedli riadny život.²¹

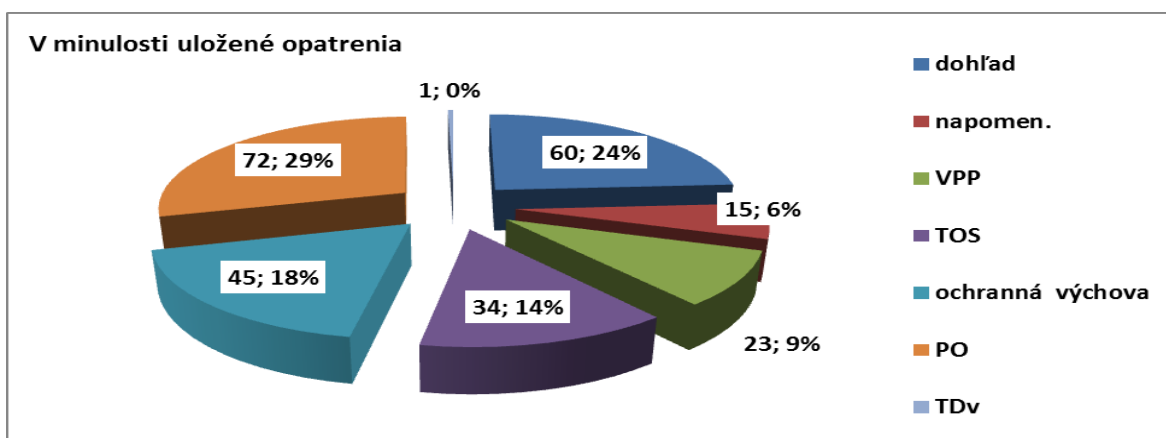
Konštatovanie 6: Na základe spracovaných odpovedí sme zistili, že spolu viac ako 1/5 z celkového počtu respondentov si myslí, že sa v budúcnosti bude dopúšťať protizákonného konania. Takmer 4/5 z celkového počtu respondentov si myslia, že sa v budúcnosti nebudú dopúšťať protizákonného konania. Na základe uvedeného môžeme konštatovať, že náš VP 7 sa *potvrdil*.

V rámci výskumu nás zaujímal aj fakt, po koľký raz je respondent aktuálne vo výkone trestu odňatia slobody, prípadne za páchanie akých trestných činov bol mladistvému najčastejšie uložený trest odňatia slobody, ale aj informácie súvisiace s prípadnými opatreniami uloženými mladistvým respondentom už v minulosti.

Na základe odpovedí respondentov sme zistili, že až 83 % (114) z celkového počtu respondentov bol uložený trest odňatia slobody po prvýkrát. Spolu 13 % (18) bol uložený trest odňatia slobody po druhýkrát, dvom bol uložený trest odňatia slobody po tretíkrát a viackrát bol uložený trest odňatia slobody trom respondentom, čo predstavovalo 2 % z celkového počtu respondentov. Vzhľadom na skutočnosť, že vzorku nášho výskumu predstavovali mladiství respondenti, sa viac ako trikrát opakovaný pobyt vo výkone trestu zdal ako veľmi dôležitý faktor, ktorý nasvedčuje, že v prípade niektorých jedincov úplne zlyhala snaha jedinca resocializovať a začleniť ho po odpykaní trestu odňatia slobody do riadneho občianskeho života, čo je hlavným cieľom procesu penitenciárneho zaobchádzania s odsúdenými.

Z uvedeného vyplynulo, že takmer v 17 % boli tresty odňatia slobody uložené odsúdeným respondentom neúčinné.

Graf 10 Vyhodnotenie vyjadrení k položke „V minulosti mi bolo uložené aj iné opatrenie. Ak Vám bolo uložené iné opatrenie, uveďte aké.“

²¹ Podrobnejšie § 1a zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Z celkového počtu 137 respondentov boli už v minulosti uložené iné opatrenia 111 respondentom, čo predstavovalo podiel na celkovom počte respondentov viac ako 81 %. Ako uviedli respondenti, tieto opatrenia boli vykonané spolu len u 84 respondentov (takmer 76 %), no naopak – v 24 % vykonané neboli, pričom ale spolu 26 zo 137 respondentov uviedlo, že im v minulosti žiadne iné opatrenia uložené neboli.

Celkovo bolo 111 respondentom v minulosti uložených 250 iných opatrení. Respondenti si v prípade, že im bolo uložené v minulosti iné opatrenie, mohli vybrať zo šiestich ponúknutých možností. Konkrétne išlo o opatrenia: *dohľad, napomenutie, verejnoprospešné práce, trest odňatia slobody, podmienené odsúdenie a trest domáceho väzenia*, vybrať si mohli aj možnosť „iné“.

Najčastejšie bol respondentom v minulosti uložený podmienený trest (v 72 prípadoch), druhým najpočetnejším uloženým opatrením bol „dohľad“ (spolu až v 60 prípadoch) a ochranná výchova (spolu až v 45 prípadoch). Trest odňatia slobody uložený už v minulosti uviedli respondenti až v 34 prípadoch. V rámci Slovenskej republiky respondenti uviedli až v 35 prípadoch aj v minulosti uložené nepodmienené odsúdenie, v 18 dohľad a v 3 verejnoprospešné práce. Respondentom z Českej republiky bola v minulosti až v 44 prípadoch uložená ochranná výchova, ďalej bol v minulosti v 37 prípadoch uložený podmienený trest, v 30 prípadoch bol uložený trest odňatia slobody, v 6 ochranné liečenie a v 1 prípade bol uložený trest domáceho väzenia. Z uvedeného vyplynulo, že pri viac ako 3/5 odsúdených respondentov opatrenia uložené v minulosti neboli účinné. Na druhej strane sa nám objavuje fakt, že aplikácia trestnej politiky uplatňovanej voči mládeži je v praxi realizovaná podľa zásady ukladania nepodmienených trestov odňatia slobody ako trestu „ultima ratio“, čo v nás v určitom ohľade môže budiť isté uspokojenie. Preto je potrebné zamýšľať sa aj nad efektívnosťou ukladaných miernejších trestov, ktoré, ako sa ukázalo aj v našom zisťovaní, v celom rade prípadov zlyhali. To je však problematika na ďalší samostatný výskum, no my sme sa jej v rámci nášho výskumu bližšie nevenovali.

Konštatovanie 7: Na základe spracovaných odpovedí sme zistili, že z celkového počtu 137 respondentov boli už v minulosti uložené iné opatrenia viac ako 4/5 respondentov, čo predstavovalo podiel na celkovom počte respondentov viac ako 81 %, teda spolu menej ako 20 % zo 137 respondentov v minulosti žiadne iné opatrenia uložené neboli. Na základe uvedeného môžeme konštatovať, že náš VP 8 sa *potvrdil*.

Vzhľadom na skutočnosť, že vo výkone trestu odňatia slobody si trest odpykávajú páchatelia trestnej činnosti, v odpovediach 61 respondentov zo SR prevažovali trestné činy lúpeže, ktoré uviedlo 21 respondentov, nasledovali krádeže (uviedlo ich 17 respondentov), výtržníctvo a drogy (po 2 respondentoch) a po 1 respondentovi uviedli porušenie domovej slobody, znásilnenie a vraždu. Podobne aj v ČR prevažovali násilné trestné činy lúpeže, ublíženie na zdraví, ale respondenti uviedli aj spáchanie trestných činov vraždy a trestné činy mravnostnej kriminality. V Českej republike je páchatelom majetkových trestných činov uložený trest odňatia slobody iba v prípadoch, že sa ich páchania dopustili opakovane, prípadne za kauzy súbehu s inými závažnejšími deliktmi. (Zaujímavou informáciou pre výskumníkov bola skutočnosť, že mladiství akoby sa hanbili uviesť dôvod, pre ktorý im bol uložený trest, často uviedli len čísla paragrafov a v ich očiach výskumníci videli rozpaky a obavy z toho, ako výskumný pracovník na konkrétnu informáciu zareaguje. Výrečnejší však boli počas neformálnych rozhovorov, ktoré nasledovali po vyplnení dotazníkov, keď sa často o svojich činoch rozrozprávali a svoje protiprávne konania popísali podrobnejšie.)²²

²² Výskumní pracovníci z ČR sa na vyplňaní dotazníkov zúčastnili v zariadeniach aj osobne.

Záver

Na základe zhrnutia spracovaných informácií môžeme v závere konštatovať, že z vedeckých predpokladov resocializácie páchatel'ov trestnej činnosti nami stanovených v úvode sa potvrdila len polovica, naopak, druhá polovica sa nepotvrdila, resp. potvrdila sa len čiastočne.

Positívne môžeme hodnotiť skutočnosť, že respondenti vyjadrili pozitívny vzťah k aktivitám zaobchádzania realizovaným v zariadeniach na výkon trestu odňatia slobody.

Na základe získaných a spracovaných informácií sme síce zistili, že spolu viac ako 3/5 z celkového počtu respondentov by po opustení zariadenia na výkon trestu odňatia slobody vyhľadalo odbornú pomoc, čo nasvedčuje tomu, že mladí ľudia si uvedomujú, že na jednej strane potrebujú pomoc, no na druhej strane sa nebránia túto pomoc vyhľadať, čo môžeme opäť hodnotiť pozitívne.

Na základe spracovaných odpovedí sme zistili, že vedecký predpoklad VP 4, t. j. *respondenti sa domnievajú, že po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody im najviac pomôžu ich kamaráti*, sa nepotvrdil. No zdá sa nám ako mierne prekvapujúce, že spolu viac ako 3/5 z celkového počtu respondentov uviedli, že im po ukončení pobytu v zariadení na výkon trestu odňatia slobody pomôže rodina. Táto informácia sa nám javí ako prekvapujúca práve na základe už skôr uvedeného dôvodu, t. j., že práve v období adolescencie, keď sa vplyv rodiny na dospelávajúceho jedinca dostáva do úzadia pred inými faktormi, akými sú napríklad priatelia, rovesnícka skupina, rodine bol respondentmi priznaný vysoký status v pozitívnom význame.

Zaujímavé sa nám zdali aj odpovede takmer 3/5 respondentov, ktorí si uvedomujú, že nemajú dostatočnú kvalifikáciu potrebnú na uplatnenie sa na trhu práce, čím sa nám naše tvrdenie nepotvrdilo, ale pozitívne môžeme hodnotiť aj skutočnosť, že na rozdiel od nášho vedeckého predpokladu viac ako 1/2 z celkového počtu si po odpykaní trestu chce kvalifikáciu doplniť.

V porovnaní s uvedeným sa zdá menej pozitívna skutočnosť, že spolu viac ako 1/5 z celkového počtu respondentov (čo predstavuje síce menšinu) si myslí, že sa v budúcnosti budú dopúšťať protizákonného konania. Za prínosné považujeme informácie, že takmer 4/5 z celkového počtu respondentov si myslia, že sa v budúcnosti nebudú protizákonného konania dopúšťať.

Podľa nášho názoru, konkrétne pri položke *„Po ukončení výkonu trestu odňatia slobody sa najviac obávam...“*, sa respondenti neobávali najčastejšie toho, že po ukončení pobytu v zariadení prídu o svojich kamarátov (priateľov), ale obávali sa toho, že budú recidivovať, že budú zneužívať návykové látky, čo do určitej miery poukázalo na zlyhávanie systému zaobchádzania s odsúdenými mladistvými. Mladiství sa necítia pripravení na riadny občiansky život v spoločnosti, obávajú sa neustálych nástrah vyskytujúcich sa v dnešnej spoločnosti.

Podobne na základe spracovaných odpovedí sme zistili, že z celkového počtu 137 respondentov boli už v minulosti uložené iné opatrenia viac ako 4/5 respondentov, čo poukazuje na fakt, že uložené opatrenia sa minuli účinkom a nenaplnili svoj cieľ.

Ak chceme skvalitniť úroveň resocializácie mladistvých páchatel'ov trestnej činnosti, prípadne aspoň udržať jej dosiahnutú úroveň, v rámci plnenia programu zaobchádzania s odsúdenými by sme mali svoju pozornosť sústrediť aj na budovanie extramurálnych vzťahov a intenzívnejšie by sme sa mali venovať aj práci s rodinou. Ako vyplynulo z odpovedí respondentov, práve v rodine očakávajú pomoc pri začleňovaní sa do života po odchode zo zariadenia a veľkú oporu očakávajú aj od rodičov.

Zistené informácie nám priam ponúkajú priestor na nastavenie obsahu terciárnej prevencie kriminality, na ktorú bude potrebné v najbližšej budúcnosti sústrediť pozornosť.

Literatúra

- ČERNÍKOVÁ, V. et al. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 296. ISBN 978-80-7380-138-0.
- FIRSTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-521-0.
- FIRSTOVÁ, J. Hodnoty jako významný kriminogenní faktor. In ZOUBKOVÁ, Ivana, FIRSTOVÁ Jana a kol. *Kriminologie – aktuální problémy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013, s. 17 – 23. ISBN 978-80-7251-395-6.
- FIRSTOVÁ, J. Možnosti a meze zacházení s delikventními dětmi v České republice. In JURISOVÁ, M., MAMOJKOVÁ, E., ONDICOVÁ, M. *Zborník z medzinárodného odborného seminára konaného 11. a 12. apríla 2011 v Bratislave: Terciárna prevencia v širšom sociálnom kontexte*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave., 2011, s. 25 – 35. ISBN 978-80-8054-524-6.
- FIRSTOVÁ, J. Systém včasné intervence – efektivní nástroj v prevenci sociálně patologických jevů mládeže. In *Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 22. apríla 2010. „Prevencia kriminality – výzva spoločnosti“*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2010, s. 7 – 16. ISBN 978-80-8054-508-6.
- FIRSTOVÁ, J. Rizika sociální reintegrace mladistvých pachatelů – výsledky dílčího šetření. s. 137. In VÁLKOVÁ, H. ČERNÍKOVÁ, V, FIRSTOVÁ, J. a kol. *Aktuální otázky vězenvství*. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze. 237 – 246 s. ISBN 978-80-7251-426-7.
- KOZOŇ, A. *Špecifiká zaobchádzania s odsúdenými vo väzení. Penitenciárna teória a prax*, Trnava : Personal Consultant, 2006, s. 164. ISBN 80-969455-8-0.
- ONDICOVÁ, M. Prevencia kriminality mládeže v SR. In JURISOVÁ, M., MAMOJKOVÁ, E., ONDICOVÁ, M. *Zborník z medzinárodného odborného seminára konaného 11. a 12. apríla 2011 v Bratislave: Terciárna prevencia v širšom sociálnom kontexte*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2011, s. 118 – 128. ISBN 978-80-8054-524-6.
- ONDICOVÁ, M. Kriminalita mládeže v kontexte Slovenskej republiky. In ZOUBKOVÁ, I., FIRSTOVÁ J. a kol. *Kriminologie – aktuální problémy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013, s. 204 – 212. ISBN 978-80-7251-395-6.
- ONDICOVÁ, M., UHRIN, S. *Prevencia kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-405-3.
- ONDICOVÁ, M. Zisťovanie rizík sociálnej reintegrácie osôb prepustených z ústavu na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých a diagnostických a reedukačných centier – čiastkové výsledky prieskumu realizovaného v Slovenskej republike. In VÁLKOVÁ, H., ČERNÍKOVÁ, V., FIRSTOVÁ, J. a kol. *Aktuální otázky vězenvství*. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze. 125 – 136 s. ISBN 978-80-7251-426-7.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. 2009. *Pedagogický slovník*, 6. akt. vyd. Praha : Portál. 2009. s. 400. ISBN 978-80-7380-124-3.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- Rozkaz generálneho riaditeľa č. 33 /2012 o zaobchádzaní s obvinenými a odsúdenými.
- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 68/2014 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody (z 19. decembra 2013).
- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti č. 345/1999 Sb., ktorou sa vydáva Rád výkonu trestu odňatia slobody, v platnom znení.
- Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odňatia slobody, v platnom znení.
- Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (z 22. mája 2008)

Dostupné na [cit. online 10. 12. 2014] <http://www.zvjs.sk/?ustav-vykon-trestu-sucany>.
Dostupné na [cit. online 10. 12. 2014] <http://www.vscr.cz/veznice-vsehrdy-96/o-nas-1634/zakladni-informace-151/>.
Dostupné na [cit. online 10. 12. 2014] <http://www.vscr.cz/veznice-hermanice-73/o-nas-1577/zakladni-informace-168/>.
Dostupné na [cit. online 10.12.2014] <http://www.vscr.cz/veznice-pardubice-89/o-nas-1611/zakladni-informace-275/charakteristika-veznice/>.
Zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
Dohovor o právach dieťaťa z 20. novembra 1989. Dostupné na [cit. online 20141210] <http://www.gymparnr.edu.sk/obsah/predmety/subory/nos/dopd.pdf>.

Key Words: juvenile offenders, research, social re-integration, imposed measures, assistance, serving the sentence of imprisonment.

Summary

Scientific study is focused on the presentation of partial results Obtained from the Survey Conducted in the framework of international research output "systemic risk analysis of social reintegration released from imprisonment (protective care, protective treatment), which is part of the research project, Police Academy of the Czech Republic Prague in the years 2011 to 2015.

Scientific study provides information obtained from research to assess risks of social reintegration of juvenile offenders sentenced to imprisonment sentence, which are serving in facilities in the Czech Republic and Slovakia in partnership with the international research team. In its individual parts constitutes partial results obtained from the questionnaires, the content of which was aimed at detecting certain factors in the negative as well as positive word meaning a large extent involved in the social reintegration of juveniles who got into conflict with the law and has been imposed the most severe punishment , imprisonment. In addition to information aimed at a brief description of the research sample, the content of the study are processed answers, which verifies the processing research suggests social reintegration of criminal offenders, with a view to highlight some of the more significant factors (risks) social reintegration of young offenders who are going through a relatively difficult period of maturation but also the integration period in society.

At the end are evaluated on the basis of information obtained from research and verified through research assumptions processed and concise recommendations to adjust the content of prevention.

*JUDr. PhDr. Jana Firstová, PhD.
Policejní akademie České republiky v Praze
Katedra kriminologie
e-mail: firstova@polac.cz*

*PhDr. Magdaléna Ondicová, PhD.,
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra kriminológie
e-mail: Magdalena.Ondicova@minv.sk,*

Recenzenti: doc. PaedDr. Samuel Uhrin, CSc., JUDr. Ivan Novák